1940 ий
9
ФЕВРАЛЬ
№ 13 (626)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушнызаі



Рвезе коммунист

ВЛКСМ Маробком ден Горком орган

КАЖНЕ КОЛХОЗЫШТО КОМСОМОЛЬСКИЙ ОРГАНИЗАЦИЙЫМ СОЗДАТЛАШ

Большевистский партийын XVIII исторический с'ездше Ленинско-Сталинский комсомолын социалистический строительстбышт рольжым моткоч кӱшкӧ нӧлталын. Колхозный комсомол ончылнат пеш кугу задача-шамыч шогат. Нуно тыгай улыт: колхоз-шамычын озанлыкыштым пеҥгыдемден шогаш, мландым разбазариватлымаш ваштареш кучедалаш, трудовой дисциплиным пеҥгыдемден шогаш, общественный животноводствым развиватлаш, сталинский кӱкшӧ урожайым налшаш верч социалистический соревнованийым кумдан шараш.

Ялысе комсомол шкенжын кугу задачыже-шамычым сайын шуктыжо да молодежь коклаш шкенжын влиянийжым шарыже манын кажне колхозышто первичный комсомольский организацийым создатлаш кӱлеш.

Но ятыр ВЛКСМ райком-шамыч тидым ышташ ӧрканат. Санденак Шернур районышто 127 колхозлаште, Кужеҥер районышто 102 колхозлаште, У-Тор'ял районышто 127 колхозлаште, Оршанка районышто 78 колхозлаште комсомольский организаций уке. Республикыште 1970 колхоз гыч 934 колхозлаште гына комсомольский организацийым создатлыме. ВЛКСМ Оршанка райком июнь тылзе деч вара ик колхозыштат комсомольский организацийым создатлен огыл. Райкомол пашаеҥ-шамыч беспечный улмыштлан кӧра 4 колхозлаште комсомольский организаций шаланен. ВЛКСМ райкомын кадр-шамыч ден оргинструкторский паша отдел вуйлатышыже Рябчиков йолташ шкенжын папкыштыже 29 йодмашым 8-10 тылзе дене бюрошто ончыде кийыкта.

Нине кугун волноватлыше факт-шамыч ВЛКСМ райком-шамыч могырым молодежь дене пашам ышташ желаний уке нерген, молодежьын йодмашыже дек формально, бездушно относитлыме нерген ойлат. Тыште ВЛКСМ обкомынат посна пашаеҥышт ятырак титакан улыт. Нуно командировкылаште улмышт годым комсомольский организацийым куштымо вопрос дене шагал интересоватленыт. Теве Оршанка районышто кодшо ийыште ВЛКСМ обкомын 12 пашаенже - шамыч лийыныт. Но нунын командировкышт результатым кугунак пуэн огытыл.

ВЛКСМ Обкомын крестьянский молодежь отделже колхозлаште комсомольский организацийым создатлымашым шкенжын основной пашажлан ок шотло. Тиде отдел могырым конкретный руководство ситыдымын пуалтеш, а контроль тиддечат лушкыдо.

Комсомол рядым куштымаште вес тӱрыш лупшалтмашат уло. Параньга райкомол комсомолыш чылалан корным почын. Райкомолын бюрожо 1939 ий май гыч 1940 ий январь марте 13 еҥым йӧршеш рекомендаций деч посна, 19 еҥым ик комсомолецын рекомендацийже дене приниматлен.

Умлаш йӧсӧ огыл, что Параньгинский „мудрец - шамычын" нимолан йӧрдымӧ практикышт общий пашалан пайдам огыл, а кугу вредам гына конда. Тыгай практикым пеш чот осуждатлаш кӱлеш.

ВЛКСМ ЦК VIII пленумжо да ВКП(б) Маробкомын VIII пленумжо, комсомол ончылан, чыла колхозлаште комсомольский организацийым создатлаш задачым шынденыт.

Пасулаште, животноводческий фермылаште пашам чаплын ыштыше самырык колхозник-шамыч шӱдӧ дене улыт. Нунын коклаште воспитательный пашам эреак ышташ, рвезе ден ӱдыр-шамычым общественный пашаште участвоватлымашке привлекатлаш кӱлеш. Т у н а м Ленинско-Сталинский комсомолын рядше писын ешаралташ тӱҥалеш.

Тидын дене пырляк малочисленный организаций-шамычым укрепитлымашлан кугу вниманийым уделитлаш кӱлеш. Эн первояк нунын пашаштым виягдыман. Комсомольский руководитель-шамыч умлышаш улыт, что пашам ыштыдыме организацийыш нигӧнат пурымыжо ок шу, а авторитетный организацийыш кеч могай самырык еҥат кугу желаний дене кая.

Комсомолышко пуртымо годым индивидуальный отборын большевистский принципшым строго соблюдатлаш кӱлеш, тыгак ВЛКСМ уставым нарушатлымашмат допускатлаш ок лий. Тиде шотышто Параньга райкомын вредный практикыже гыч пӱтынь республикысе комсомольский организаций серьезный политический выводым ыштышаш.

Марийский республикысе комсомол чыла колхозлаште первичный организаций-шамычым создатлышаш, молодьежын ончыл ужашыже гыч шке рядшым куштышаш. Тунам ме XVIII партс'ездын решенийже-шамычым шуктымаште партийлан адакат кугу полышым пуэн кертына. Тиде полышым пуаш ме обязан улына!



Снимкыште: Йошкар-Ола стройтрестын ик эн сай десятникше, комсомолец П. П. Пудиков йолташ.

ЛЕНИНГРАДСКИЙ ВОЕННЫЙ ОКРУГ ШТАБЫН ОПЕРАТИВНЫЙ СВОДКЫЖО-ШАМЫЧ

5 февральыште фронтышто разведчик-шамычын кычалмашышт да посна участкылаште шуэн артиллерий дене ваш лӱйкалымаш лиеден. Ладожский ер деч северыштырак улшо районышто пехотный часть-шамычын умбакыжат стычкышт лиеден.

Мемнан авиаций разведывательный полетым ыштылын.

* * *

6 февральыште фронтышто разведчик-шамычын кычалмашышт лийын. Ладожский ер деч северыскыла тыгыде пехотный часть - шамычын стычкышт лиеден.

Мемнан авиаций разведывательный полетым ыштылын.

* —— *

Самырык выдвиженка

Нюра Макарова але самырык, 1920 ийыште гына шочын. 1936 ийыште Мустай неполный средний школым тунем пытарен. 1931 ий гыч „Пятилетка" колхозышто (Шернур район) членлан шога. Макарова йолташ вашке колхозышто ик ончыл ударница лийын. Кеҥ могай пашашкат честно относитлен. 1939 ийыште 370 трудодням ыштен налын.

Колхоз пашам сай ыштымыжлан „Пятилетка" колхоз правлений Макарова йолташым, 1938 ийыште, 10 тылзаш ветеринарно - фельдшерский курсыш тӱнемаш колтыш.

Нюра Макарова курсым сай отметка дене тунемын пытара да, 1939 ийын сентябрь гыч „Пятилетка" колхоз пеленсе ветеринарный пунктышто пашам ышташ тӱҥалеш. Тиддеч посна тудо молочно-товарный ферма заведующий лийын.

Макарова йолташ общественный пашамат йӧрата. 1937 ийыште колхозышто культармеецлан ыштен, 8 неграмотныйым туныктен луктын. Местный Советлашке сайлыме жапыште агитатор лийын.

1939 ий 24 декабрьыште Больше - Шокшемский избирательный о к р у г ы с о избиратель-шамыч Макарова йолташлан адак кугу доверийым ыштеныт, тудым Шернур районный Советыш депутатлан сайленыт.

Январь тылзын тӱҥалтыштыже Больше - Шокшемский сельский исполнительный комитетын первый Сессийже Макарова йолташым сельсовет секретарьлан сайлен. **М. Яныш.**

Нина Неклюдован инициативыже чылалан пример

Йошкар Армийлан имньым ончен кушташ—могай кугу честь да почет! Нина Неклюдова изижгодсекак имньым йӧрата. Тудлан ачаже изи чомам налын пуэн ыле, Нина тудым „Мечта" манын лӱмден да тудым куштен, туныктен, воспитыватлен. Нинан ончен куштымо имньыжым икымыше категорий дене РККА фондыш приниматлыме.

Нинан чапле инициативыжым комсомолын Марийский обкомжо кугун аклен: тудлан благодарностьым увертарен, костюм дене да 300 теҥге окса дене премироватлен. Адак ВСХВ - ын выставочный комитетше деч Неклюдова Нинам 1940 ийыште Всесоюзный ял озанлык выставкын участникшылан зачислитлаш йодмо.

Нина кызыт Звенига средний школын 9 классыштыже тунемеш. Тунеммаште отличница, дисциплина шотышто чылалан сай примерым ончыкта. Общественный пашаште эн активно участвоватла. Неклюдован чапле пашаже чыла республикысе пионер - шамычлан пример лийын служитла.

25

КОМСОМОЛЬСКИЙ ИЛЫШ

Комсомольский организаций пашам сайын ышта

„Йошкар пеледыш" колхоз пелен (Шернур район, Коклалинский сельсовет) первичный комсомольский организацийым 1939 ий, декабрь тылзе тӱналтышеш велэ организоватлыме. Но комсомольский организаций тиде кӱчык жапыште политико - воспитательный пашам сайын шынден моштен.

Колхозный пашаште примерым ончыктышо ончыл молодежым комсомол радамыш вовлекатлат. Первой организоватлыме годым 5 комсомолец веле ыле гын, кызыт организаций 13 комсомолецыш шуын.

Комсомольский организаций шке пашажым государственный ден хозяйственный паша могырыш савырен, комсомолец - шамыч государственный пашаште активный участийым приниматлат. Теве Куклина Олика колхозышто ударница, 1939 ийыште 243 трудодням ыштен. Колхозный пашаште образцовый примерым ончыктымыжлан 24 декабрьыште Куклинам сельский Совет депутатлан сайленыт. Веденькина Ксения районный Советышке сайлашлан окружной избирательный комиссий членлан ыштен. Павлов Семен Павлович колхозышто кум ий счетоводлан ыштыш. Учет пашам эн сайын шынден. Павлов йолташым колхозник - шамыч сельский Совет депутатлан сайленыт, а шемер депутат-шамыч Коклалинский сельсоветын эртыше первый Сессийыштыже сельсовет исполком секретарьлан сайленыт, тыштат шке пашажым сай шуктен шога.

Комсомольский организацийын секретарьже Павлов Василий Павлович колхозный пашаште эн ончыл ударник. 1939 ийыште 235 трудодням ыштен. Ял озанлык стахановец-шамыч районный совещанийын участникше лийын, тышто тудым 50 тенге окса дене премироватленыт. Комсомольский организацийын инициативыж дене колхозышто оборонный пашат кӱлеш верыш шындалтын. Осоавиахим организацийым почмо да 19 ен членыш пурен, кызыт член-шамыч оборонный значоклан нормым сдатлат.

Колхоз экономически пенгыдемеш. Кодшо ийын столярный мастерскойым организоватлыме ыле, тиде мастерской 5 тӱжем тенге доходым пуэн. Колхозын окса доходшо кушмо денак ик трудоденьлан кинде деч посна 50 копейка дене оксам пайлыме.

Кызыт комсомольский организаций шошо агалан ямдылалтмаште колхозлан практически полша. Урлыкашым чыла культура денат ситышын 128 центнерым кок пачаш сортироватлен оптымо. Ял озанлык машинам, моло кӱлеш инвентарым ремонтироватлен пытарыме. Местный удобренийт виян погалтеш. Терысымак пасушко 1130 центнерым лукмо, 10 центнер ломыжым, 15 центнер фекалийым погымо.

Колхозышто политико-массовый пашат сайын ышталтеш, партий ден правительствын решенийышт эре жапыште умылтаралтеш. Тылзылан кок гана пырдыж газета лектын шога.

Я. С.Макматов.



Снимкыште: ВКП(б) членыш кандидат А. А. Шомина—Наркомздравын инструкторжо гыч РОКК Обкомын кадр-шамыч инструкторлан выдвигатлыме. А. В. Кузин—горводстройын бухгалтерже гыч оласе предприятий-шамыч Союз Обкомын председательжылан выдвигатлыме.

Фото М. Чуршуковын.

Несоюзный молодежь дене пашам начар ыштымын результатше

ВЛКСМ Оршанка райком, вигак каласаш кӱлеш, 1939 ийыште несоюзный молодежь дене пашам моткоч начар ыштен. Тидым тыгай факт ден пример-шамыч гыч раш ужаш лиеш: 1939 ийыште 6 комсомольский организацийым шалатеныт. 1939 ийын 1 январьлан районышто 785 комсомолец ыле гын, 1940 ий 1 январьлан 777 гына кодын, 8 комсомолецлан шагалемын. Райкомолын пашаенже-шамыч колхозласе комсомольский организаций-шамычын пашашт дене пеш шагал интересоватленыт. Тидыже теве кужеч коеш: 1939 ий 1 январьлан колхозный комсомольский организацийлаште 304 комсомолец шотлалтын гын, 1940 ий 1 январьлан 208 комсомолец гына кодын, талук мучко колхозласе комсомольский организаций-шамыч 96 енлан шагалемыныт.

Кажне колхозлаште первичный комсомольский организацийым создатлыме нерген ВЛКСМ ЦК VIII-шо пленумын да ВКП(б) Маробком VIII-ше пленумын решенийыштым Оршанка райком огеш шукто. Таче кечылан 120 колхоз гыч 78 колхозышто комсомольский организацийым создатлыме огыл. 1939 ийыште улыжат 7 колхозышто гына комсомольский организацийым создатлыме, а июнь тылзе деч вара ик колхозыштат организоватлыме огыл.

Тыгай начар пашан причинже кушто вара? Эн ондак—несоюзный молодежь коклаште воспитательный паша пеш начар улмаште, а весыже—комсомолышко пураш шонышо-шамычын йодмашышт дек бездушно, бюрократически относитлымаште.

Теве „Какшан" колхозысо комсомольский организаций Н. И. Москвичев, Н. М. Печкарев, Е. П. Шубдаров йолташ - шамычым комсомолышко приниматлыме нерген материал-шамычым 1939 ий 20 майыштак ВЛКСМ райкомышко представитлен, но нине йолташ - шамычын йодмашышт ВЛКСМ райкомышто таче кече мартеат ончалтде кия. Таче кечылан кодшо ийысе 22 йодмашышт ончымо огыл. Кадр-шамыч ден Оргинструкторский пашa отдел вуйлатыше Г. А. Рябчиков йолташын папкыштыже 1938 ийыште комсомолыш пураш шонышо-шамычын 7 йодмаш ончыде кия.

Нине факт-шамыч гыч тыгай выводым ышташ лиеш, что райкомол комсомолыш пураш шонышо-шамычын йодмашышт дек формально, бюрократически относитлен, нунын желанийышт ваштареш шогалын, нунын комсомол деч ӧрдыжкӧ корангден.

Районышто ятыр ВЛКСМ организаций - шамыч ик енланат ешаралтын огытыл. А райкомол тиде вопрос дене нимынярат интересоватлен огыл.

1938 ий 18 январь деч вара райкомол бюро 43 гана заседатлен. Заседанийлаште тӱрлӧ вопрос-шамычым ончымо, но комсомольский организацийын кушмыжо нерген ик вопросат шындалтын огыл.

ВЛКСМ Маробкомын орг инструкторский отделже Оршанка райкомолын комсомольский организацийым куштымо шотышто начар пашажым шинчен гынат, ситыдымаш-шамычым пытараш шке жапыштыже мерым принимателен огыл.

В. Борисов.

Параньга районышто комсомолыш пуртымашын принципым грубо нарушатлат

Молодежым Ленинско-Сталинский комсомол радамыш пуртымашке индивидуальный, тщательный подход кӱлмым ВЛКСМ Параньга райкомын секретарьже Силин йолташ таче мартенат умлен огыл. Вет тиде комсомол радамын яндарлыкшым обеспечитла, комсомолыш чуждый, случайный элемент-шамычын логалын кертмышт деч аралмаште тӱн условий улеш. Параньга районышто комсомолыш огульно пуртымаш фактым тидын дене гына умылтараш лиеш, что ВЛКСМ райкомын ожнысо секретарьже Салахутдинова йолташ, кызытсе секретарьже Силин йолташ комсомолыш пуртымаште шкенытын практический пашаштышт ВЛКСМ уставым грубо нарушатлат.

1939 ий май тылзе гыч 1940 ий 18 январь марте ВЛКСМ Параньга райкомын бюрожо 13 енгым нимогай рекомендаций деч посна, 19 енгым ик комсомолецын рекомендацийже дене комсомолыш пуртен. Тиде жапыштак бюрон заседанийыштыже 19 „йодмашым" ончымо, но нуно „по ошибке" протоколыш пурталтын огытыл. А нунын коклаш 14 енгжылан комсомольский билетым пумо, 15 енгын анкетыштымат йӧршеш йомдареныт.

ВЛКСМ уставым грубо нарушатлымаш факт-шамыч ятыр первичный комсомольский организацийлаште уледат. Теве 17 партс'езд лӱмеш колхоз пеленсе комсомольский организацийым ВЛКСМ 3 членын рекомендацийышт ден 4 енган комсомольский организацийым создатлыме, „Борец" колхоз пелен ик рекомендаций дене 8 енган комсомольский организацийым организоватлыме.

Рекомендаций деч посна комсомолыш пурташ лийдымым ВЛКСМ райком бюрон члениже-шамыч раш паленыт. Но тиде серьезный пашашке партийно огыл подходитленыт.

Тиде йонгылыш-шамычым ВЛКСМ обком протокол гыч ужеш манын протоколшамычым подделыватленыт. Тыгай тӧрлатымаш 32 случай уло. Ятырже годым анкетлаште Кузьминыхын, Костроминын дн Силинын рекомендацийышт ончыкталтыныт, а комсомольский билетын номерышт нунын огыл, ончыч рекомендоватлыше-шамыч рекомендацийым пумаш деч отказатлат. Комсомолыш пуртымаш принципым нарушатлыме случайым протоколеш йӧршешат ончыктымо огыл.

Адак комсомолыш пуртымаште тыгай случай-шамыч лиедат, кунам комсомолыш просто вербоватлылыт. 1939 ий 15 ноябрьыште лийше бюрон заседаниешыже „Красный Октябрь" колхоз гыч 3 ӱдырым комсомолыш пуртымо, но нунын комсомолыш пурымо нерген йодмашыште, анкетыште подписьыштат уке, нине анкета-шамычым чыла ик ен заполнятлен. Тидын гыч йӧсӧ каласаш, нуно ВЛКСМ устав ден программым умылен комсомолыш пуреныт але уке. Нине йолташмыт таче кече мартенат комсомольский билетым налын огытыл, нуно комсомолышто шогымыштымат огыт пале.

Тидын денак вет Параньга райкомол таче мартен комсомолыш угыч пурышо 133 енглан комсомольский билетым пуэн огыл.

Чыла нине факт-шамыч ВЛКСМ обкомын оргинструкторский отделжын да тудын вуйлатышыже К. М. Зинин йолташын ВЛКСМ райком-шамыч дене ситыдымын вуйлатымыжым ончыктат.

А. Пинаев.

МАКС МАЙН

КУМ ЭРГЕ

(БАЛЛАДА)

**Йӧратен кум эргым
Ава ончыш, куштыш.
Вара колтыш нуным
Элже верчын бойыш.**

**Ночко, йӱштӧ шыжым
Писте йӱмалан,
Ава куго эргым
Ужатен ойлал:**

**— „Тый ит мондо мыйым,
Шочмо шке аватым.
Шалатен тушманым
Мӧҥгыш тые пӧртыл“.**

**Писте мардеж дене
Шогыш мутланен.
Ава эргын каймым
Ончыш йӧсланен.**

**Ночко шыже эртыш,
Шуо теле жап.
Ыш тол йӧршын ялыш
Серыш—увержат.**

**Эргым—кыдалашым
Уэш эл йодеш.
Ава писте деке
Ужатал лектеш:**

**— „Эргым, чинче эргым,
Чаманем мый тыйым,
Изат верч тушманлан
Тӱлӧ тыйе ӱчым.“**

**Мардеж ден уэш
Писте выж-выжлен.
Ава шортын ялыш—
Мӧҥгыш ошкеден.**

**Мамык гае теле
Эртыш. Шошо шу.
Ава деке молан
Серыш огеш шу?**

**Ава деч эл йодо
Эн изижым—эргым.
Ава писте деран
Ужатале шергым:**

**— „Шочшо падрашем, тый
Ит мондал аватым.
Изат-шамыч верчын
Кыре чот тушманым“.**

**Тарваналтыш писте
Мардеж ден адак.
Ава нюслыш, шорто,
Ончыш пеш умбак.**

**Ужарген пушенге,
Шуын кеҥежат.
Мо лич эрге-шамыч,
Ок пале иктат.**

**Писте йӱмак нурыш
Легылда ава.
Ончен куго корныш
Тыгелан ойла:**

**— „Тый каласе, писте,
Кушто эргым-влак?
Молан огыт колат
Серышым мылам?**

**Ала ойлыш толын
Мардеж тыланет?
Тый каласе, молан
Тыге шып шогет?**

**Ала нуно чыланат
Пыштышт эл верч вуйым?
Ала мые йӧршынат
Ом керт нуным ужын?“**

**Мардеж дене писте
„Выж-выж“ мутланен.
— Колышт, ава, колышт,
Мом мый колынам:**

**Эргыч-шамыч тыйын
Чыланат илат.
Ок кӱл шинча вӱдым
Йоктараш тылат.**

**Куго эргыч польский
Банда ваштареш
Днепр эҥер серыште,
Лев гай кредалеш.**

**Эргыч—кыдалаш
Минск ола ден,
Ончылгече тул гай
Бойышко пурен.**

**Изи эргыч тыйын
Крымым аралаш,
Арня эртыш кайыш
Врангельым кыраш.**

**Ава, тые, ит шорт,
Чыламат ужат.
Вес ий, вес кеҥежым
Толыт чыланат“**

**Ужаргале мланде—
Кеҥеж адакат.
Кече раш ончале
Шоҥго авамат.**

**Эрге-шамыч тольыч
Мӧҥгышкӧ чылан,
Нунын оҥышт ынде
Лийын орденан.**

**Чап лиялже шокшо
Иза-шольылан!
А эше чот чап
Лийже авалан!**

НИНА МАТОЧКИНА—ПРИМЕРНЫЙ КЛАССОРГ

Ты мартен 7 „б“ классыште беспорядок, дисцип-



4-ше номеран НСШ-се (Йошкар-Ола) 7 „Б“ классын примерный классоргшо Нина Маточкина.

линым нарушатлымаш, мутым колыштдымаш озаланеныт. 31 январьыште классоргым угыч сайлымаш эртыш. Тиде классыште ты марте ыштыше классоргын пашажым обсудитлен, ученик-шамыч пеҥгыдын каласышт: — мемнан классорг шке верчше гына утларак тыршен. Тудо классын честьше верч шагал куче дальн. Мланна кызыт эн примерный учениким сайлыман, кудо чынак мемнан классым ончык лукташ полшыжо. Тыгерак 7 „б“ классын ученикше-шамыч классный организаторлан примерный ученица Нина Маточкинам сайлышт.

Маточкина первый кечегычак у пашашке упорно пиже. Тудо классыште чыла ситыдымашым выявитлыш, нуным тӧрлаташ уло вийжым пыштыш. Кызыт классыште сай дисциплина — а тиде тунеммаште эн тӱҥ условий. Урок тӱҥалме деч ончыч чыла ямдылалтеш: классный доскам яндарын ӱштыт, порым, чернильница - шамычыш чернилам оптал ямдылат. Классыште пеҥгыде дежурство назначитлалтеш. Дежурный классыште яндарлык верч отвечатла. Тидлан класс чӱчкыдын обветриватлалтеш. Урок годым дисциплиным нарушатлымашат шагалемын.

В. А. Яковлев.
Йошкар-Ола, 4 №-ан НСШ.

ПАШАМ ЧЕСТЬ ДЕНЕ ШУКТА

Е. М. Богданов йолташ 1938 ийыште Ондроп-Сола тӱҥалтыш школышто (Параньга район) туныкташ тӱҥалын. Богдановын пашаш толмыж деч ончыч, тиде школышто туныктымо пашам кӱлеш верыш шындыме огыл ыле, неуспевающий - шамычат ятырак лиеденыт. Кызыт Е. М. Богданов йолташын туныктымо школыштыжо 1-ше классыште, 1-ше пелийыште неуспевающий иктат лийын огыл. Отличник-шамычат шукемыныт Тыгак Богданов йолташ колхозышто, шошо ага пашалан туныктымо агрономий кружокышто туныкта.

Е. Н. Ложкин.



Йошкар-Оласе 6 номеран средний школышто тунемше-шамыч школа гыч мӧҥгыш пӧртылыт.

Фото М. Чуршуковын.

ОКТЯБРЯТ-ШАМЫЧ ДЕНЕ ПАШАМ КУЗЕ ОРГАНИЗОВАТЛЫМАН ДА ЫШТЫМАН

Йоча-шамычым коммунистический воспитатлымаш шотышто партийын XVIII сʼездше советский школа ончылан кугу да ответственный задачым шынден. Кажне начальный да неполный средний школышто пионерыш пураш шудымо 8—9 ияш ученик - шамыч тунемыт. Тиде 1-2 класслаште тунемше—октябрят-шамыч улыт. Нуно Великий Октябрьский революцийын лӱмжым нумалыт.

Кажне школышто октябрятский группым организоватлыман. Садлан кызыт йодмаш лектеш: октябрятский группышто кунар йоча лийман? Шукыжо годым кажне классыште 35—40 ученик лиеш. Чылаштымат ик группыш чумыраш йӧсырак. Тыште адак тыгай йодмаш лийын кертеш: а учитель кузе чыла ик класс дене заниматла? Мондаш ок кӱл, что учитель ик единый пеҥгыде программа дене заниматла, кудым йоча-шамыч усвоитлышаш улыт.

Октябрятский группа самостоятельный детский коллектив улеш. 40 еҥан тыгай кугу коллективым вуйлаташ нелэ лиеш. Октябрятский группышто 25 йоча деч шуко лийман огыл. Ты мартен школлаште октябрятский группым звездочкылан шеледен огытыл. Тиде пашам практический опытеш эртарымек, звездочкылан шеледаш кӱлмӧ раш пале лие. Шуко йоча-шамычым погаш йӧсӧ. 5—7 йочам чумыраш куштылгырак. Тыгай изи группышто чылан пырля книгамат лудын кертыт, мурымат тунем кертыт да молат. Тыште сборлан ямдылалташат каньыле. Кунам сборлан 3—4 звездочка посна ямдылалтеш, сбор интересно эрта. А сборлан ик вожатый шкетын ямдылэлташ тӱҥалеш гын, пашаште сай результатыш шуаш ок лий.

Южгынам тыге лиеден, что октябрятский группашамыч эре пионерский отряд-шамыч семынак пашам ыштеныт — приниматлымашым да исключатлымашым гына эртареныт. Тиде йоҥгылыш.

Пашам саемдымаште тӱҥ средство—тиде педагог-шамыч дене кылым кучымаш.

Пашан чыла системыже трудым йӧратымашым, социалистический собственность дек бережно относитлымашым, сознательный трудовой дисциплина верч кредалмашым воспитыватлышаш.

Октябрят - шамыч дене ыштышаш чыла пашам нунын шке интересышт почеш организоватлаш, нунын творческий способностьыштым развиватлаш кӱлеш. Йоча-шамычлан келшыше интересный модыш-шамычым, рассказ, йомак, почеламут-шамычым тунемаш да молат. Паша да пырля модмаш — йоча-шамычым чумыраш, нунылан коммунистический воспитанийым прививатлаш полша.

Октябрятский группа-шамычын сборыштым тылзылан 2—3 гана эртарыман. Кажне сборлан сайын ямдылалташ кӱлеш, тунам иже сбор интересный лиеш. Сборлан ямдылалтмашым звездочка-шамыч еда эртарыман. Кажне звездочка нунылан мо келша тудым ямдылыже (стишокым тунеммаш, герой-шамыч нерген рассказым лудмаш, модышым, мурым тунеммаш да молат). Вожатый тиде пашаште кугу полушым оказатлышаш. Йоча-шамыч сборышко шке ямдылыме модышыштым кондат гын, утларак интереснырак лиеш.

Сборышто капиталистический эллаće йоча-шамычын изнуренный илышышт нерген, мемнан элысе йоча-шамычын пиалан илышышт нерген да пиалан ончык лыкышт нерген калаcкалаш пеш сай лиеш. Октябрят-шамыч нуным утларакше мо интересоватла, нуно кӧ лияш шонымыштым сборышто калаcкалат гын, эшеат сай лиеш.

Октябрятский группа-шамычлан модыш-шамычым нунын ийготышт дене келшышын наледыман. Организоватлыме модыш-шамычыш тугай модыш пурат, кудым нуно мӧҥгыштышт эртарат — музыка почеш ритмический куштымаш да молат. Октябрят-шамыч коклаште эртарыме чыла модышын содержанийжым сайын ончен лекташ кӱлеш.

Кажне школышто обязательно октябрятский уголокым организоватлаш кӱлеш, а пионер пӧртлаште, пионерский клублаште октябрят-шамычлан комнатым ойырыман. Нине уголокшамычым йоча-шамычын творчествышт денак оборудоватлыман.

Беседылан материалым детский литература, „Пионерская правда“ газета, „Вожатый“ журнал гыч использоватлыман.

Пионерский организаций октябрят-шамыч дене пашам ыштымаште кугу полышым оказыватлышаш.

Ф. Бехтин.

26



4-ше номеран НСШ-ыте (Йошкар-Ола) технический служащий-шамыч коклаште неграмотный ден малограмотный-шамычым туныктымашым организоватлыме.

Снимкыште (шола гыч пурлашке): А. П. Чикулаева (шога учительница), Е. В. Колотова да П. А. Лоскутова йолташ-шамыч. фото М. Чуршуковын.

ТРУДЫМ НАЧАР ОРГАНИЗОВАТЛЫМЕ

Кеч могай пашан успехше трудым правильно организоватлымаш да пашавийым правильно расстановитлымаш деч зависитла. Йошкар-Ола машинно-тракторный станцийыште тидым умылен шуктен огытыл. 1 февраль марте план почеш 25 тракторым ремонтироватлыман ыле. Таче кечылан 17 тракторым веләремонтироватлыме. Ремонтын идалыкаш планже 40 процентлан гына темалтын. 63 плуг гыч... 4 плугым гына ачалыме, 17 сеялка гыч але иктымат ремонтироватлаш тӱҥалме огыл.

Машинно-тракторный мастерскойышто 40 тракторист постоянно ыштышаш ыле. Тылеч посна МТС-ын мастерскойышто тынарак лийман. Но фактически нунын кокла гыч пелыжат пашаш огыт кошт. Пашаш коштыдымашын причинже эн первояк трудым организоватлен моштыдымаш, весыже пашазе-шамычын начар условий улмаш гыч лектын шогат.

Марийский АССР наркомземын указанийже почеш МТС дирекций тракторист-шамычым договор дене машинно-тракторный мастерскойын распоряженийышкыже пуман. Нунын ремонтым узловой метод дене ыштышаш улыт. Тиде метод дене ыштыме годым тракторист-шамычын пашаштышт нимогай задержкат ок лий, трудын производительностьшо утларак нӧлталтеш, тракторист-шамычын пашадарыштат утларак кӱза ыле. Но Йошкар-Ола МТС директор Чолышев йолташ тиде методым кучылтын огыл. Тыгерак тракторист-шамыч шукыжо годым ик вере да вес вере коштын жапым эртарат. Теве 3 №-ан тракторный бригада ЧТЗ тракторым ремонтироватлымаште 225 час олмеш 435 часым йомдарен.

Социалистический соревнованийым бригада ден бригада коклаште формально гына организоватлыме. Соцдоговор-шамыч политчасть директор Осипов йолташын ӱстелыштыже проверятлыде кият. Индивидуальный соревнованийым йӧршеш организоватлыме о г ы л. Тракторист-шамыч коклаште газета лудмаш, политинформаций ок эртаралт. Дисциплина чыташ лийдыме лушкыдо. Нунын коклаште массовый прогул лиедат. 5-ше февральыште мастерскойышто ик тракторист пашам ыштен огыл. 6-шо февральыште 7 еҥ гына пашаш толын. Тыгай случай-шамыч чӱчкыдын лиедат.

Комсомолец-шамыч ремонтышто чылан огыт участвоватле. Комсомолец-тракторист И. Н. Средин йолташ тракторым ачалыме олмеш вес колхозлаште валенкам йӧрен коштеш. Герасимов йолташ декабрь тылзыште 5 кече пашам ыштен да тулеч вара МТС-ыш толынат тошкалын огыл. Ремонтыш пашаеҥым мобилизоватлышаш верч ни первичный комсомольский организаций ни ВЛКСМ Йошкар-Ола райком нимогай мерымат ыштен огытыл.

Пашазе-шамычлан кӱлеш условийым с о з д а т л ы м е огыл. Мастерскойын конгаш иле пум олтат. Сандене помещений йӱштӧ, шикшан. Общежитийыште антисанитарий озалана. Малыме вер лавран, тракторист-шамыч лавран кӱвар ӱмбалне малат.

Тракторист-шамычлан декабрь тылзеланат пашадарым тӱрыс пумо огыл. Тыгай начар условий тракторист-шамычын пашаште чаракым ыштен шога.

МТС пеленсе первичный парторганизаций да ВЛКСМ первичный о р г а н и з а ц и й МТС-се чыла ситыдымашым тӧрлатышаш верч виян кучедалшаш улыт.

И. Лешпаев.

ФИНАНСОВЫЙ ПАШАН АКТИВИСТШЕ

Комсомолец Александр Иванович Аклин 1938 ий гыч Лаж'яльский сельсоветыште (Шернур район) финансовой агентлан ышта. Тудо шке сельсоветыштыже финансовый пашам образцово шынден, шке йырже пеҥгыде финансовый активым чумырен.

Аклинын пашам моштен ыштымыже денак Лаж'яльский сельсовет ий гыч ийыш, квартал гыч кварталыш срок деч ончыч финансовый планым темен шога. Примерлан, 1939 идалыкаш финпланым декабрь тӱҥалтышыштак районышто первый 132 процентлан темен ыле. Заем оксам подписка почеш сельсовет мучко 100 процентлан поген пытарен.

Кызыт Аклин йолташ 1940 ийысе первый квартал финансовый планым досрочно темышаш верч виян кучедалеш. 5 февральлан первый квартал финансовый план 60 процентлан темын. 1940 ийлан сельсовет мучко культсборым 7.400 тиҥгем погаш кӱлеш гын 4200 теҥгем погымо. „У кече", „Волна", „Йошкар вий", Ленин лӱмеш колхоз член-шамыч культсборым 100 процентлан тӱлен пытареныт.

Пашам сай ыштымыжлан финансовый агент Аклиным Шернур райисполком, райфо шуко гана премироватленыт.

М. Яныш.

Кулалаев шке верыштыже огыл

Колхозлаште политико-просветительный пашам колтен шогымаште политпросвет пашаеҥ-шамыч ик кугу верым налын шогышаш улыт.

Туге гынат, Оршанка РОНО тиде кугу важностян пашашке малограмотный еҥ-шамычым назначитлылын. Теве Оршанка сельсоветыште избачлан ятыр ий годсек комсомолец С. Е. Кулалаев пашам ышта. Тудын общеобразовательный шинчымашыже пешак ӱлнӧ, кӱлеш документ-шамычымат возен огеш мошто. Теве тудо шукерте огыл Оршанка сельсовет счетоводлан тыгай расписке возен:

„**РАСПИСКА**

От Кулалаев Семен Емельянович втом мной взято зав избы читальном Кулалаев втом что взято по чеку № . . . . . суме Чеми Дано настоящи расписку счетоводу Оршанском сельсовете.

Ксему Кулалаев".

Йӧршеш ӧрмаш. Кулалаев йолташ кузе массе коклаште пашам ышта, молан тудо малограмотный-шамыч дене огеш тунем?

Кулалаев йолташ общеобразовательный да политический шинчымашыжым нӧлтымаш уке, ВКП(б) историйым огеш тунем, газета ден журналымат огеш луд.

Р О Н О политпросвет учреждениелашке политически грамотный, культурный, достойный еҥ-шамычым назначитлышаш. Тиде шотышто ВЛКСМ райкомат кугу полышым оказатлышаш.

Вас. Мих.

Агитатор-шамыч шыпланеныт

Киров лӱмеш колхозышто (Кужеҥер р а й о н) агитмассовый паша самотекышто. Агитатор комсомолец В. Г. Иванов да В. С. Кутузова йолташ-шамыч местный Советлашке сайлыме деч вара ик занятийымат эртарен огытыл. Комсомольский организаций да ВЛКСМ Кужеҥер райком нунылан мерым приниматлен огытыл.

Агитационно-массовый пашам чарныде кече еда колтен шогыман.

Г. П. Димитриев.

Удобренийым кугун аклат

Урожайым нӧлталмаште удобрений ик эн тӱҥ условий улмым „Орехово" колхозын (Шернур район) колхозникше-шамыч раш умленыт да тудым кугун аклат. План почеш пасушко 700 тонн терысым лукман ыле гын, таче кечылан 900 тонным лукмо. Тунемше пионер-шамыч 12 центнер ломыжым погымо.

В. Красильников.

Отв. редактор—**К. А. ЛЕНСКИЙ.**

1940 ийыште РКВМФ Военно-Морской училищылашке приниматлыме правило-шамыч

1. РКВМФ Военно-Морской училищылашке ССР Союзын чыла граждаже-шамыч 17 ияш гыч 22 ияш марте тунемаш пураш праван улыт. Тунемаш пурышо-шамыч шкеныштын физический состояниешт дене Военно-Морской службалан келшыше да средний образованиян лийман (десятилетка, рабфак, техникум, кугуеҥ-шамычлан средний школа, средний школым экстерн дене пытарымаш).

РКВМФ ден РККА рядовой да младший начсостав еҥ-шамыч РКВМФ корабльлаште да частьлаште 3 ий деч шагал огыл служитленыт гын, але БО ден РККА частьлаште 2 ий деч шагал огыл гын, да положительный аттестацийым иметлат гын, Военно-Морской училищылашке тунемаш пураш праван улыт.

Примечаний. Высший образованийым пытарыдыме еҥ-шамыч, средний учебный заведенийым пытарыме нерген нунын аттестатышт уло гын, общий оснований дене приемный испытанийыш допускатлалтыт.

2. Военно-Морской училищылашке тунемаш пурышо-шамыч полный средний школа курсын об'емыште тыгай предмет-шамыч дене вступительный экзаменыш подвергатлалтыт:

а) руш йылме (писменный сочинений, грамматика, литература);

б) СССР калык-шамычын историй да СССР Конституций;

в) математика;

г) физика;

д) химий;

е) географий;

ж) ик иностранный йылме дене—английский. немецкий але французский (тунемаш пурышо шке ойырен налеш).

Ленин орденан Ф. Э. Дзержинский лӱмеш Высший Военно-Морской Инженерный Училищыш тунемаш пурышо-шамычлан черчений дене дополнительный испытаний лиеш, а Высший Военно-Морской Инженерно-Строительный Училищыш—черчений да рисований дене.

3. Руш йылме да математика дене испытаний устно да письменно лиеш, моло предмет-шамыч дене—устно веле.

4. Повторный испытаний ок допускатлат.

5. Военно-Морской училищылашке йодмашым приниматлымаш 1940 ой 15 январь гыч 1 июль марте лиеш.

Йодмашым Военно-Морской училища Начальник лӱмеш тыгай приложений дене пуалтеш

а) заполнятлыме анкета-шамыч;

б) рашкыде автобиографий;

в) образований нерген аттестат.

Примечаний. Средний школын 10-шо классыште тунемше-шамыч аттестат олмеш справкым пуат. Вара, школым пытарымекак, аттестатым допольнительно пуат.

г) шочмо нерген свидетельство;

д) тазалыкын состоянийже нерген свидетельство;

е) тунемаш пурышын родительыштын паша ыштыме верышт (могай паша) нерген справка;

ж) партийный организаций деч ВКП(б) член-шамычлан да членыш кандидат-шамычлан але комсомольский организаций деч (ВЛКСМ член-шамычлан да членыш кандидат-шамычлан) характеристикым.

Беспартийный-шамыч завком, колхоз правлений, школын дирекций деч да т. м. рекомендацийым представитлат;

з) заверитлыме кок фотокарточкам (упш деч посна 3х4 см).

6. Приемный испытаний июль тылызе пытымешке училищыште лиеш.

7. Училищын начальник-шамычлан йодмашым пушо чыла кандидат-шамыч да тунемаш пурашлан испытанийыш допускатлыме нерген извещенийым налше-шамыч шке илыме верысе районный Военный Комиссариатыште училище улмо верыш шумешке бесплатно каяшлан перевозочный документ-шамычым налыт.

8. Ӱжмӧ почеш испытанийлан толшо, но училищыш пуртыдымо кандидат-шамыч илыме верышкышт мӧнгеш бесплатно каяшлан проездной документ-шамыч дене обеспечиватлалтыт.

9. Училищыш испытаний жаплан толшо чыла кандидат-шамычлан бесплатный общежитий да питаний лиеш.

РКВМФ Военно-Морской Учебный Заведений-шамычын Управлений.

АДРЕС РЕДАКЦИЙ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 69—70, телефон № 90.
Упол. Главлита МАССР А—96. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.